

ขั้นตอนการประกอบพิธีหัจญ์

[ไทย]

صفة الحج

[باللغة النابلسية]

มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม บิน อับดุลลอฮ์ อัต-ตุวัยญีรีย

محمد بن إبراهيم بن عبد الله التويجري

แปลโดย: อัสรอน นียมเดชา

ترجمة: عصران نعيم ديشا

ตรวจทาน: อุษมาน อิดริส

مراجعة: عثمان إدريس

จากหนังสือ: มุคตะศ็อร อัล-ฟิฆฮ์ อัล-อิสลามีย

المصدر: كتاب مختصر الفقه الإسلامي

สำนักงานความร่วมมือเพื่อการเผยแพร่และสอนอิสลาม อัล-รีฮอบวะฮ์ กรุงริยาด

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

1429 – 2008

islamhouse.com

ขั้นตอนการประกอบพิธีหัจญ์

เป็นขั้นตอนการประกอบพิธีหัจญ์ตามที่ท่านนบีคืออัลลอฮ์อูละลัยฮิวะสَّلَامได้อธิบายแก่เศาะหาบะฮ์ของท่านเราะฎีอ์อัลลอฮ์อันฮุม

สุนัตให้ผู้เริ่มครองอิหฺรอม ณ เมืองมักกะฮ์และชาวมักกะฮ์เองอาบน้ำชำระร่างกายและใส่เครื่องหอม จากนั้นจึงเริ่มเนียตครองอิหฺรอมเพื่อประกอบพิธีหัจญ์ในวันตัววิยะฮ์ (วันที่ 8 ชุลหิจญะฮ์) ก่อนตะวันตกล้อย โดยให้เริ่มเนียตครองอิหฺรอมจากที่ที่เขาอยู่ และให้กล่าวว่า ( ) อ่านว่า *لابَّيْكَ يَا حَجُّ بْنُ* ส่วนผู้ที่ประกอบพิธีหัจญ์แบบกิรอนและอิฟรูด ก็ให้คงอยู่ในอิหฺรอมกระทั่งได้ขว้างเสาหินในวันอี๊ดแล้ว

จากนั้นให้ผู้ประสงค์จะประกอบพิธีหัจญ์ออกไปยังตำบลมินาก่อนตะวันตกล้อย โดยให้ละหมาดย่อซุฮฺร อัศฺร มัฆริบ อิชา และฟัจญฺรพร้อมอิหม่าม แต่ถ้าไม่สะดวกก็ให้ละหมาด ณ จุดที่เขาพักได้โดยละหมาดย่อแต่ไม่รวมเช่นเดียวกัน และในคืนนั้นให้นอนค้างที่มินา

เมื่อดวงอาทิตย์ขึ้นในวันที่ 9 ชุลหิจญะฮ์ซึ่งก็คือวันอะเราะเราะฮ์ ให้ออกจากมินามุ่งหน้าสู่ทุ่งอะเราะเราะฮ์ในสภาพที่กล่าวคำตัจบิยะฮ์และตักบีรอยู่ตลอดเวลา และให้พักที่นะมิเราะฮ์ (สถานที่ใกล้อะเราะเราะฮ์ แต่ยังไม่ต้องเข้าเขตอะเราะเราะฮ์) จนกว่าตะวันจะคล้อย

เขตอะเราะเราะฮ์

ทิศตะวันออก จากหุบเขาที่ล้อมรอบทุ่งอะเราะเราะฮ์

ทิศตะวันตก จากทุ่งอะเราะเราะฮ์

ทิศเหนือ จากรอยต่อระหว่างทุ่งวะศีกกับทุ่งอะเราะเราะฮ์

ทิศใต้ ถัดจากมัสยิดนะมิเราะฮ์ไปทางทิศใต้ประมาณ 1 กิโลเมตรครึ่ง

เมื่อตะวันตกล้อยให้เคลื่อนเข้าสู่ส่วนแรกของอะเราะเราะฮ์ทางด้านมัสยิดอะเราะเราะฮ์ ณ สถานที่นั้น (ทุ่งอะเราะเราะฮ์) อิหม่ามจะอ่านคุฏบะฮ์ต่อหน้าผู้คน ซึ่งปัจจุบันสถานที่นี้อยู่ในบริเวณมัสยิด หลังจากนั้นก็จะมีการอะซานและอิกอมะฮ์เพื่อทำการละหมาด โดยอิหม่ามจะนำละหมาดรวมย่อซุฮฺรและอัศฺร ในเวลาซุฮฺร ด้วยอะซานเดียวสองอิกอมะฮ์ หากไม่สามารถร่วมละหมาดที่มัสยิดได้ ก็ให้ละหมาดกับกลุ่มของตน ณ ที่พักด้วยวิธีการเช่นเดียวกัน

เมื่อละหมาดเสร็จสุนัตให้มุ่งหน้าสู่อะเราะเราะฮ์ และหยุด ณ เขาอะเราะเราะฮ์ ให้เขาอะเราะเราะฮ์อยู่ระหว่างตัวเขากับกิบลัต โดยให้หับลุมุซาฮ์อยู่ข้างหน้าเขา

และให้ยืน ณ โขดหินใต้ภูเขาเพื่อรำลึกถึงอัลลอฮ์ ยกมือขึ้นขอดุอาอ์และขออภัยโทษด้วยความนอบน้อม ถ่อมตน หรือจะอยู่บนพาดหะกัก็ได้ จะนั่งบนพื้น จะยืน จะเดินก็ได้ทั้งสิ้น ที่ดีที่สุดก็คือให้อยู่ในสภาพที่ทำให้เกิดความสงบนิ่งและรำลึกถึงอัลลอฮ์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

และให้ขอดุอาอ์ให้มาก ด้วยดุอาอ์ที่มีรายงานในอัลกุรอานและสุนนะฮ์ที่ถูกต้อง หรือจะขอสิ่งใดก็ได้ และให้ขออภัยโทษให้มาก เตาบะฮ์กลับตัว ตักบีร ตะฮ์ลีล และสรรเสริญอัลลอฮ์ตะอาลา กล่าวเศาะละวาตนบี

คือลัลลอลฮุอะลัยฮิวะสลัม และแสดงความนอบน้อมต่ออัลลอฮ์ตะอาลา ขออ้ออย่างไม่มีสิ้นหวังหรือรู้สึก ว่าอัลลอฮ์ตะอาลาทรงตอบรับข้า โดยให้ซิกรุลลอฮ์และขออ้อเช่นนี้จนกระทั่งตะวันลับขอบฟ้า

หากไม่สะดวกที่จะยืนที่โหนดหินได้เขา ก็ให้ยืน ณ จุดใดของอะเราะะอะฮ์ก็ได้ ซึ่งทุกส่วนของอะเราะะอะฮ์ถือเป็นที่วุฎูฟได้ยกเว้นกลางทุ่งอะเราะะอะฮ์

ช่วงเวลาของการวุฎูฟที่อะเราะะอะฮ์

เริ่มตั้งแต่หลังตะวันคล้อยในวันอะเราะะอะฮ์จนกระทั่งตะวันตกดิน และต่อเนื่องจนถึงยามรุ่งสางของวันที่ สิบซุลหิจญะฮ์ ส่วนผู้ใดเข้าสู่อะเราะะอะฮ์ก่อนตะวันคล้อย หรือในคืนก่อนวันอะเราะะอะฮ์ก็ถือว่ากระทำได้ แต่ที่เป็น สุนนะฮ์นั้นคือให้เข้าหลังตะวันคล้อย และผู้ใดทำการวุฎูฟในเวลากลางคืนเพียงชั่วขณะก็ถือว่าใช้ได้ ซึ่งความหมาย ของการวุฎูฟก็คือ การอยู่บนพาหนะหรือบนพื้นดินก็ได้ ไม่จำเป็นว่าต้องยืนด้วยเท้าทั้งสองแต่อย่างใด และผู้ใดทำ การวุฎูฟ ณ ทุ่งอะเราะะอะฮ์ในเวลากลางวัน แล้วเคลื่อนออกก่อนตะวันตกดินถือว่าเขาได้ละทิ้งสิ่งที่สมควรกระทำ แต่ไม่ต้องเสียแต้มแต่อย่างใด และหัจญ์ของเขาก็ถือว่าใช้ได้

عن عُرْوَةَ بْنِ مُمَرَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ أَدْرَكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمُزْدَلِفَةِ حِينَ خَرَجَ لِصَلَاةِ الْفَجْرِ... فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ شَهِدَ صَلَاتَنَا هَذِهِ، وَوَقَفَ مَعَنَا حَتَّى نَذْفَعَ وَقَدْ بَعَرَفَةَ قَبْلَ ذَلِكَ لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَقَدْ أَتَمَّ حَجَّهُ وَقَضَى تَفْتَهُ».

ความว่า : จากท่านอูรฺวะฮ์ บิน มุฎริฮ์ เราะฎียัลลอฮฺอันฮุ เล่าว่า ท่านได้ทันพบท่านนบี คือลัลลอลฮุอะลัยฮิวะสลัม ณ มุชตะละลีพะฮ์ขณะออกไปละหมาดฟัจญ์...ท่านนบี คือลัลลอลฮุ อะลัยฮิวะสลัม กล่าวแก่เขาว่า “ผู้ใดร่วมละหมาดกับเราซึ่งละหมาดครั้งนี้ และได้ทำการวุฎูฟพร้อมกับเรากระทั่งเราเคลื่อนตัวออก โดยที่เขาได้ทำการวุฎูฟ ณ ทุ่งอะเราะะอะฮ์ ก่อนหน้านั้นในเวลากลางคืนหรือกลางวัน ก็เท่ากับว่าเขาได้ประกอบพิธีหัจญ์เรียบร้อยแล้ว และได้เสร็จสิ้นภารกิจของเขา” (บันทึกโดย อับูดาวูด : 1950 และอัตตริมิซีย : 891)

หลังตะวันลับขอบฟ้า ให้เคลื่อนตัวออกจากอะเราะะอะฮ์มุ่งหน้าสู่มุชตะละลีพะฮ์ในสภาพที่กล่าวคำตัลบียะฮ์ และนอบน้อมสงบเสงี่ยมอยู่ตลอดเวลา ไม่เบียดเสียดกับผู้คนด้วยร่างกายหรือยานพาหนะของตน แต่ถ้าเห็นทางว่างจึงค่อยเร่ง เมื่อไปถึงมุชตะละลีพะฮ์ให้ละหมาดมัฆริบ 3 ร็อกอัตและอิชาฮ์ 2 ร็อกอัตโดยให้รวมในเวลาอิชาฮ์ ด้วยอะซานเดียวสองอิกอมะฮ์ และนอนค้ำที่นั่น พร้อมละหมาดตะฮัจญุดและวิเตรฺ

เมื่อได้เวลาก็ให้ละหมาดฟัจญ์พร้อมละหมาดสุนัต ละหมาดเสร็จแล้วให้เดินไปยังอัล-มัชอะริล หารอม ซึ่งปัจจุบันอยู่บริเวณมัชฮิดมุชตะละลีพะฮ์ และยืนผินหน้าสู่กิบลัตกล่าวซิกรฺ ตะหฺมีด ตะฮฺลีล ตักบีรฺ แล้วกล่าวคำตัลบียะฮ์ พร้อมขออ้อบนยานพาหนะ หรือบนพื้นดินก็ได้ จนกระทั่งฟ้าเริ่มสว่างแล้วดั่งที่อัลลอฮ์ตะอาลาตรัสไว้ว่า

﴿فَإِذَا أَفْضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَادْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ...﴾

[البقرة/198]

ความว่า “ครั้นเมื่อพวกเจ้าได้หลั่งไหลกันออกจากอะเราะฟาตแล้ว ก็จงกล่าวรำลึกถึงอัลลอฮ์ ณ อัล-มัชอะรียัล หะรอม” (อัล-บะเกาะเราะฮ์ : 198)

ในกรณีที่ไม่ว่างจะเดินไปยังอัล-มัชอะรียัลหะรอมก็ให้ยืนขออูอาห์ ณ ส่วนใดของมุขตะลียะฮ์ก็ได้ โดยให้ผินหน้าสู่ทิศกิบลัต

ส่วนผู้ที่อ่อนแอหรือเจ็บป่วยไม่สบาย ไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือสตรี รวมไปถึงผู้ติดตามดูแลบุคคลเหล่านั้นอนุโลมให้ออกจากมุขตะลียะฮ์ไปยังทุ่งมินาเมื่อดวงจันทร์ลับไปแล้ว หรือผ่านไปส่วนใหญ่ของคืนแล้ว และเมื่อถึงมินาก็อนุญาตให้ขว้างเสาหินอัล-อะเกาะบะฮ์ทันที

จากนั้นก็ให้ผู้ประกอบพิธีหัจญ์เคลื่อนตัวออกจากมุขตะลียะฮ์มุ่งหน้าไปยังมินาก่อนตะวันตกดิน ด้วยความสงบเสียงมนอบน้อม เมื่อถึงมุหัสสิรุ (ชื่อทุ่งซึ่งตั้งอยู่ระหว่างมุขตะลียะฮ์กับมินาซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของมินา) ก็ให้เร่งการเดินทางให้เร็วขึ้นไม่ว่าจะโดยยานพาหนะหรือเดินเท้า

และให้เก็บลูกหิน ณ บริเวณเสาหิน หรือระหว่างทางสู่เสาหิน หรือถ้าหากจะเก็บจากมุขตะลียะฮ์ก็กระทำได้ โดยระหว่างทางนั้นให้กล่าวคำตัจบียะฮ์และตักบีรอยู่ตลอด และให้หยุดกล่าวคำตัจบียะฮ์เมื่อจะเริ่มขว้างเสาหินอัล-อะเกาะบะฮ์

เมื่อถึงยังเสาหินอัล-อะเกาะบะฮ์ ซึ่งเป็นเสาหินสุดท้ายจากด้านมินา ให้ทำการขว้างด้วยหินก้อนเล็กๆ 7 ก้อนหลังตะวันตกดิน โดยให้มินาอยู่ทางขวามือและมักกะฮ์อยู่ทางซ้าย โดยให้ขว้างด้วยมือขวาและกล่าวตักบีรในทุกๆ ครั้งที่ขว้าง

ในการขว้างหินนั้น สุนัตให้เลือกหินก้อนเล็กๆขนาดเท่าเมล็ดถั่ว และไม่อนุญาตให้ทำการขว้างโดยใช้หินก้อนใหญ่ หรือสิ่งของอื่นใดเช่นรองเท้า รองเท้าแตะ เครื่องประดับ เป็นต้น และไม่ควรเบียดเสียดผู้อื่นขณะทำการขว้าง

หลังจากขว้างแล้วให้ผู้ประกอบแบบตะมัดตุอ์และกิรอนเชือดสัตว์ฮัจญ์ และกล่าวขณะที่เชือดว่า

" بِاسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّي "

ความว่า "ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ อัลลอฮ์นั้นทรงยิ่งใหญ่ที่สุด

โอ้อัลลอฮ์ ได้โปรดตอบรับจากข้าพระองค์ด้วยเถิด"

عن أنس رضي الله عنه قال: ضَحَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَيْنِ

ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ وَسَمَّى وَكَبَّرَ وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهَا.

ความว่า : จากท่านอนัส เราะฎียัลลอฮุอันฮุ กล่าวว่ ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เชือดอฎุฮียะฮ์เป็นแพะสองตัวซึ่งมีความสมบูรณ์และมีเขา ท่านเชือดด้วยมือของท่าน โดย

กล่าวพระนามของอัลลอฮ์ และตักบีร์ แล้ววางเท้าของท่านบนไบหน้าของมันทั้งสอง (บันทึก
โดย อัล-บุคอรี : 5558 และมุสลิม : 1966)

สุนัตให้ท่านเนื้อและแกงที่ประกอบจากเนื้อดังกล่าว และให้แจกจ่ายแก่ผู้ยากไร้ และอนุญาตให้นำกลับไป
ยังภูมิภาคอื่นของตนได้

หลังจากที่ได้เชือดสัตว์ฮัลาลแล้ว สำหรับบุรุษให้โกนหรือตัดผม แต่การโกนประเสริฐกว่า ซึ่งตามสุนนะฮ์แล้ว
ให้เริ่มโกนจากศีรษะฝั่งขวา ก่อน ส่วนสตรีนั้นแค่ตัดปลายผมกระจุกเล็กๆก็ถือว่าใช้ได้แล้ว

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ
لِلْمُحَلِّقِينَ» قالوا: يا رسول الله وللمقصرين؟ قال: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُحَلِّقِينَ» قالوا:
يا رسول الله وللمقصرين؟ قال: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُحَلِّقِينَ» قالوا: يا رسول الله
وللمقصرين؟ قال: «وَلِلْمُقَصِّرِينَ». متفق عليه

ความว่า : จากท่านอบู ฮุร็อยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ กล่าวว่่า ท่านเราะฮ์ลุล คือลัลลลอฮุอะ
ลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่่า "โอ้อัลลอฮุ ขอพระองค์ทรงอภัยแก่บรรดาผู้ที่โกนผมด้วยเถิด" พวกเขา
กล่าวว่่า "โอ้ ท่านเราะฮ์ลุล แล้วบรรดาผู้ที่ตัดผมละ?" ท่านกล่าวว่่า "โอ้อัลลอฮุ ขอพระองค์ทรง
อภัยแก่บรรดาผู้ที่โกนผมด้วยเถิด" พวกเขาก็ก่่าวอีกว่่า "โอ้ ท่านเราะฮ์ลุล แล้วบรรดาผู้ที่ตัดผม
ละ?" ท่านจึงก่่าวว่่า "โอ้อัลลอฮุ ขอพระองค์ทรงอภัยแก่บรรดาผู้ที่โกนผมด้วยเถิด" พวกเขา
กล่าวว่่า "โอ้ ท่านเราะฮ์ลุล แล้วบรรดาผู้ที่ตัดผมละ?" ท่านจึงก่่าวว่่า "และบรรดาผู้ที่ตัดผม"
(บันทึกโดย อัล-บุคอรี : 1728 และมุสลิม : 1302)

เมื่อได้ปฏิบัติตามขั้นตอนดังที่กล่าวมาแล้ว ก็ถือว่าทุกสิ่งที่เคยเป็นที่ต้องห้ามสำหรับผู้ครองอิหม่ามเป็นที่
อนุญาตแล้ว ยกเว้นการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องหอม และการปิดศีรษะเป็นต้นนั้น ถือว่่าให้
เป็นที่อนุญาต หากเขาทำการขว้างเสาหินอัล-อะเกาะบะฮ์เพียงอย่างเดียวถือว่าทุกอย่างเป็นที่อนุญาตสำหรับเขา
ยกเว้นการมีเพศสัมพันธ์ แต่หากเขายังไม่ได้โกนผมหรือเชือดสัตว์ฮัลาล(นอกจากว่่าเขาจะนำสัตว์ฮัลาลไปด้วย) เช่นนี้
สิ่งที่เป็นข้อห้ามต่างๆจะไม่เป็นที่อนุญาตสำหรับเขาจนกว่าเขาจะขว้างเสาหิน และทำการเชือดฮัลาล (ซึ่งเรียกว่่าเป็น
การทะหัลลุลเบื้องต้น)

สุนัตให้หิหม่ามอ่านคฺุญบะฮ์ในตอนสายของวันฮิด ญ ตำบลมินาบริเวณที่ขว้างเสาหิน โดยให้ทำการอธิบาย
ขั้นตอนการประกอบพิธีหัจญ์ จากนั้นให้ผู้ประกอบพิธีหัจญ์สวมใส่เสื้อผ้า ใส่เครื่องหอมแล้วมุ่งหน้าไปยังมักกะฮ์ใน
ตอนสายนั้น เพื่อทำการฎะวาฟรอบกะอฺุบะฮ์สำหรับพิธีหัจญ์ ซึ่งเรียกว่่า ฎะวาฟอฺิฟาฎะฮ์ หรือ ฎะวาฟชิยา
เราะฮ์ โดยไม่ต้องทำการเราะฆัล (กึ่งเดินกึ่งวิ่ง) แต่อย่างใด

หลังจากนั้น ให้เดินสะออะเราะหว่างเขาเศาะฟาและมัรวะฮ์ในกรณีทีประกอบพิธีแบบตะฆัลตฺุฮ์ซึ่งถือว่่าดีกว่่า
แต่ถ้าหากผู้ประกอบพิธีแบบตะฆัลตฺุฮ์จะทำการเดินสะออะเพียงครั้งเดียวก็ถือว่่าใช้ได้ ส่วนผู้ที่ประกอบพิธีแบบกิรอน

หรืออิฟรอดและยังไม่ได้ทำการเดินสะแอมมาก่อนครั้งที่ทำการภาวะวาฟกูดุม ก็ให้ทำการภาวะวาฟแล้วเดินสะแอม เหมือนกับผู้ที่ประกอบแบบตะมัดตุอ แต่ถ้าเขาได้ทำการเดินสะแอมภายหลังการภาวะวาฟกูดุมมาแล้ว (ซึ่งถือว่า ดีกว่า) เขาก็ไม่ต้องทำการเดินสะแอมหลังการภาวะวาฟอิฟาภาวะฮูอีก และถือว่าทุกอย่างเป็นที่อนุญาตสำหรับเขา แม้กระทั่งการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่ง ณ จุดนี้เรียกว่าเป็นการทะเลาะลุขั่นสุดท้าย

กำหนดเวลาสำหรับการเริ่มภาวะวาฟชียาเราะฮู (ภาวะวาฟ อิฟาภาวะฮู)

สำหรับผู้ที่ทำการวุฎที่อะเราะซะฮูก็ตั้งแต่หลังจากส่วนใหญ่ของคืนก่อนวันอีตผ่านไปแล้ว แต่สุนัตให้ภาวะวาฟในช่วงกลางวันของวันอีต และสามารถเลื่อนให้ช้าออกไปได้ แต่ต้องไม่เกินเดือนชุลหิจญะฮฺนอกจากจะมีเหตุจำเป็น

จากนั้นให้กลับไปยังมินาแล้วละหมาดซุฮูร และค้างแรมที่นั่นตลอดวันอีตรวมไปถึงวันดีฮริกทั้งสาม โดยค้างคืนก่อนวันที่ 11 ก่อนวันที่ 12 และคืนก่อนวันที่ 13 (ในกรณีที่เขาอยู่ครบ 3 วัน ซึ่งถือว่าดีกว่า) แต่ถ้าไม่สามารถนอนค้างได้ทั้งคืน อย่างน้อยก็ให้อยู่นานๆ โดยอาจจะอยู่ช่วงค่ำ ช่วงกลาง หรือช่วงท้ายของคืนก็ได้

และให้ละหมาด 5 เวลาพร้อมญะมาอะฮฺภายในเวลา โดยละหมาดย่อเพียงอย่างเดียวโดยไม่รวม ณ มัสยิด อัล-คิฟหากกระทำได้ ถ้าหากลำบากก็ให้ละหมาดที่ใดก็ได้ ส่วนการขว้างเสาหินในวันดีฮริกทั้งสามนั้น ให้เริ่มขว้างหลังตะวันตกล้อย โดยให้เก็บก้อนหินที่ต้องใช้ขว้างในแต่ละวันนั้นจากส่วนใดของมินาก็ได้

สุนัตให้เดินเท้าไปยังที่ขว้างเสาหินหากกระทำได้ โดยในวันที่ 11 ให้เริ่มขว้างหลังตะวันตกล้อยโดยเริ่มจากอัล-ญุมเราะตุศศูฆอร(เสาหินขนาดเล็กที่สุด)ซึ่งอยู่ถัดจากมัสยิดอัล-คิฟ โดยใช้หินก้อนเล็ก ๆ 7 ก้อน และให้ขว้างอย่างต่อเนื่อง ทุกครั้งที่ขว้างให้ยกมือขวาแล้วกล่าว อัลลอฮุอักบัร ในขณะที่ผินหน้าไปทางกิบลัต หากกระทำได้

เมื่อเสร็จแล้วให้เดินขยับไปทางขวามือเล็กน้อย ยืนผินหน้าไปทางกิบลัตยกมือขึ้นขอดุอาห์ โดยสุนัตให้ขอ ยาวๆประมาณความยาวของสุเราะฮฺอัล-บะเกาะเราะฮฺ

จากนั้นให้เดินไปยัง อัล-ญุมเราะตุลวุฎฏอ (เสาหินขนาดกลาง) และขว้างหินขนาดเล็ก 7 ก้อนเช่นเคย พร้อมยกมือขวากล่าวตักบีรในทุกครั้งที่ขว้าง จากนั้นให้เดินขยับไปทางซ้ายมือ ยืนหันหน้าไปทางกิบลัตยกมือขอดุอาห์ โดยให้ขอยาวนานกว่าจุดแรก

หลังจากนั้นให้เดินไปยัง ญุมเราะตุลอะกะอะซะฮฺ (เสาหินขนาดใหญ่ที่สุด) และขว้างหิน 7 ก้อน โดยให้มักกะฮฺอยู่ทางซ้ายมือและมินาอยู่ทางขวามือ โดยไม่ต้องหยุดขอดุอาห์ เช่นนั้นจึงถือว่าได้ขว้างเสาหินครบ 21 ก้อน สำหรับผู้ที่มิเหตุจำเป็นนั้นเขาอาจจะไม่นอนค้างแรมที่มินาก็ได้ หรืออาจจะรวมเอาการขว้างของ 2 วันมาอยู่ในวันเดียวก็ได้ และก็อาจจะขว้างวันดีฮริกวันสุดท้ายในคราวเดียว หรือจะขว้างตอนกลางคืนก็ถือว่าใช้ได้ทั้งสิ้น

ในวันที่ 12 ชุลหิจญะฮฺก็ให้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่ทำไปในวันที่ 11 โดยขว้างเสาหินทั้งสามหลังจากตะวันตกล้อย

ผู้ใดต้องการขว้างเพียง 2 วันให้เคลื่อนออกจากมินาก่อนตะวันตกล้อยในวันวันที่ 12 ถ้าหากอยู่จนถึงวันที่ 13 ก็จำเป็นจะต้องขว้างเสาหินทั้ง 3 จุดหลังตะวันตกล้อยดังเช่นใน 2 วันที่ผ่านมาซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีกว่า เนื่องจาก

เป็นแบบอย่างของท่านนบี คือลัลลอลฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ในส่วนของสตรีก็ให้ยึดปฏิบัติเหมือนบุรุษ เมื่อปฏิบัติสิ่งเหล่านี้เสร็จเรียบร้อยแล้วก็ถือว่าพิธีหัจญ์เป็นอันเสร็จสิ้นลงแล้ว

ท่านนบี คือลัลลอลฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ประกอบพิธีหัจญ์เพียงครั้งเดียว นั่นคือ หัจญ์วะดาอู (หัจญ์อำลา) ซึ่งท่านได้บอกอธิบายขั้นตอนวิธีการประกอบพิธีหัจญ์ และเชิญชวนไปสู่อัลลอฮุ ฟากฝั่งหน้าที่การเชิญชวนให้ประชาชาติของท่านต่อไป ดังที่ท่านนบี คือลัลลอลฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวในการประกอบพิธีหัจญ์ของท่านว่า

«لَيْبَلُغُ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ»

ความว่า “ผู้ที่มาร่วม (ในครั้งนี้) ก็จงบอกกล่าวสู่ผู้ที่ไม่มา” (บันทึกโดย อัล-บุคอรี : 67 และมุสลิม : 1679)

มุสลิมถูกใช้ให้ทำการซิเกอร่าลิกถึงอัลลอฮุตะอาลาหลังเสร็จสิ้นการทำอิบาตะฮุคฺครั้ง เช่น การละหมาด การถือศีลอด หรือหัจญ์ เนื่องจากอัลลอฮุตะอาลาทรงให้โอกาสเขาได้ทำความดี ซุโกรฺต่ออัลลอฮุที่ทรงให้เขาได้ทำอิบาตะฮุคฺต่างๆ ได้อย่างสะดวกง่ายดาย และขอภัยโทษต่อความบกพร่องผิดพลาดต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยไม่มองว่าการทำอิบาตะฮุคฺของตนนั้นสมบูรณ์แบบทุกประการ

อัลลอฮุตะอาลาตรัสว่า :

﴿فَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنَسِكَكُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أُشْكَدَ

ذِكْرًا...﴾ [البقرة/200]

ความว่า “ครั้นเมื่อพวกเจ้าประกอบพิธีฮัจญ์ของพวกเจ้าเสร็จแล้ว ก็จงกล่าวรำลึกถึงอัลลอฮ์ ดังที่พวกเจ้ากล่าวรำลึกถึงบรรพบุรุษของพวกเจ้า หรือกล่าวรำลึกให้มากยิ่งขึ้น” (อัล-บะเกาะเราะฮฺ : 200)

เมื่อขว้างเสาหินวันที่ 13 หลังตะวันคล้อยแล้ว ให้เคลื่อนออกจากมินา ซึ่งมีสุนนะฮฺให้หยุดพัก ณ สถานที่หนึ่งเรียกว่าอับญาะฮุหากกระทำได้ โดยละหมาดซุฮฺร อัสฺร มัฆริบ และอิชาฮ์ และนอนค้างที่นั่น

จากนั้นให้มุ่งหน้าสู่มักกะฮฺเพื่อทำการญะวาฟะดาอู (อำลา) สำหรับผู้ที่ไม่ใช่ชาวมักกะฮฺ ส่วนสตรีผู้มีประจำเดือน และสตรีผู้มีเลือดหลังการคลอดไม่ต้องทำการญะวาฟะดาอู เมื่อทำการญะวาฟะดาอูแล้วก็ให้เดินทางกลับสู่ภูมิลำเนาของตนได้ และสามารถนำน้ำซัหมัฆกลับไปได้ตามต้องการ

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَ: أَمَرَ النَّاسُ أَنْ يَكُونَ آخِرُ عَهْدِهِمْ بِالْبَيْتِ، إِلَّا أَنَّهُ خَفَّفَ عَنِ الْمَرْأَةِ الْحَائِضِ

ความว่า : จากท่านอับนุอับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมมา กล่าวว่า ผู้คนถูกกำชับใช้ให้สิ่งสุดท้ายของพวกเขา คือ (การญะวาฟ) ณ บัยตุลลอฮุ แต่สตรีผู้มีรอบเดือนจะได้รับการผ่อนผัน“ (บันทึกโดย อัล-บุคอรี : 1755 และมุสลิม : 1328)